

Asia: VN/16357/2020

Lausuntopyyntö julkisen hallinnon tiedon laatukriteereistä

Laatukriteerikokonaisuus ja sen vaikuttavuus

Miltä laatukriteerikokonaisuus vaikuttaa?

Kokonaisuus vaikuttaa hyvin kattavalta ja hyvältä suunnalta yhtenäiseen laaduntunnistukseen tuottajien ja käyttäjien kannalta. Laadun uudet näkökulmat (esim. yhteentoimivuus) ovat ajanmukaisia ja kiistämättömän tarpeellisia, ja ne tukevat vahvasti myös elinkaarenhallintaan kuuluvaa tietojen säilytysarvon määrittelyä. Niistä monet on tosin huomioitu myös tutkimusaineistojen hallinnan periaatteissa. Laatuun liittyvät käsitteet ovat muuttuneet ja ehkä hyvässä mielessä popularisoituneet, vaikka sisällöllisesti elementit ovat käytännössä samoja (esim. eheys, alkuperäisyys ==> jäljitettävyyys; luottamuksellisuus ==> käyttöoikeudet).

Kriteeristö ja mittaristo rajautuvat tällä hetkellä rakenteiseen tietoon, rajaus voisi näkyä kenties jo otsikossa. Lisäksi olisi hyvä tarkistaa onko tiedonhallintalailla kumotun asetuksen viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta (12.11.1999/1030) hyvät käytänteet huomioitu, sillä näemme niiden olevan edelleen käytännössä valideja.

Kuinka hyvin laatukriteerit ja mittarit tukevat yhteismitallista tiedon laadun tunnistamista ja siitä keskustelemista julkishallinnossa?

Laadun tunnistamisessa yhteismitallisuus ja yhteinen sanasto edesauttaa keskustelua laadusta, mutta tämä edellyttää julkishallinnon toimijoilta avoimuutta ja rehellisyyttä mittareiden osalta sekä valmiutta (tahtoa, kyvykkyyttä ja resursseja sekä oletettavasti lakimuutoksia) korjata nykyisessä tiedontuotannossa olevia prosesseja laadun parantamiseksi.

Missä yhteyksissä laatukriteeristön mukainen yhteinen tiedon laadun tunnistaminen ja määrittely tukisi julkishallinnon tiedon hyödyntämistä ja avaamista?

Faktapohjaisen tiedon hyödyntämisessä, tiedolla johtamisessa, laadunparantamisessa, sekä tietojen (uusio)käytettävyyden parantamisessa

Miten hyvin laatukriteeristö ja mittaristo toimisi tiedon laadun parannuksen tukena pidemmällä tähtäimellä?

Laatukriteeristä ja mittaristo toimii ensin hyvänä keinona sisäisen laadun parannuksen tukena ja kohdistaa tiedontuottajien huomion käyttäjän näkökulmasta oikeisiin asioihin. Pidemmällä tähtäimellä myös yhteisten tietovarantojen laadun pitäisi parantua, huomioiden kohdassa 1.2 mainitut vaadittavat valmiudet.

Tiedon käyttäjän tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien kokonaisuus vaikuttaa tiedon käyttäjän näkökulmasta?

Laatukriteerit muodostavat hyvän ja monipuolisen kokonaisuuden. Joidenkin mittareiden kuvaukset ovat hieman haasteellisia eivätkä kenties kaikille intuitiivisia (esim. tietolähde, prosenttia). Mittarien osalta terminologisesti osassa myös haasteita.

Tuottaako se riittävän kuvan yksittäisen tietoaineiston laadusta sen käyttäjän tueksi?

Mittareissa osassa arvon esitysmuoto ”kyllä/ei” ei ole aina riittävä käyttäjälle, vaan käyttäjä joutuu hakemaan oikean tiedon muualta. Esimerkiksi Muutosten hallinta ja kattavuustiedot. Toisaalta laatukriteeristön tarkoitusta ajatellen tämä lienee riittävä laadun tae. Lisäyksenä näihin voisi olla ”.. on kuvattu ja kuvaus on julkisesti saatavilla.”

Käyttäjän näkökulmasta laatukriteerit yksin eivät paranna laatua tai kuvaa selkeästi muutoksia, jotka tulisi omassa tietotuotannossa/käytössä huomioida eikä niiden kautta pystytä varautumaan tuleviin muutoksiin. Muutosajankohta ja päivitystiheys pyrkinevät näihin, mutta kenties olisi hyvä saada mittari, jolla voisi ilmoittaa seuraavasta suuresta päivityksestä tiedoissa/aikasarjoissa.

Tiedon tuottajan tulokulma laatukriteeristöön ja mittaristoon

Miltä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon avaamisen yhteydessä vaikuttaisi tiedon tuottajan näkökulmasta?

Käyttöönotto lisää suurten tiedontuottajien työmäärää eritoten käyttöönottovaiheessa mutta myös ylläpitovaiheessa. Osa tiedoista tulee sisällyttää tietojärjestelmiin, osa on manuaalista työtä ja jo nykyisellään eri viranomaisissa ja niiden toiminnoissa ei ole riittäviä resursseja kattavasti. Työmäärähaaste eritoten niillä tiedontuottajilla, joilla on suuri määrä eri aineistoja. Lisäksi muutostyöt eivät välttämättä onnistu lyhyellä aikavälillä.

Mitä laatukriteerien ja mittarien käyttöönotto tiedon tuottajan näkökulmasta edellyttäisi?

Lisäresurssien varmistamista (tulisi arvioida työmäärä) sekä tukea mahdollisessa tulkinnassa. Video-opastus voisi toimia hyvin tässä, jolloin livetuen määrä ei lienee suuri.

Laatukriteeristön ja mittariston hallinta

Millaiset tehtävät ovat mielestäsi laatukriteeristöä ja mittaristoa ylläpitävän ja kehittävän tahon tärkeimmät tehtävät?

Kerätä palautetta kriteeristöstä ja mittaristosta ja kehittää määräajoin mittaristoa palautteen pohjalta. Kehittämisessä oltava maltti, jotta mittariston käyttäjät (sekä tiedontuottajat että -käyttäjät) eivät ole alati muuttuvan mittariston keskellä.

Huolehtia laajasta käyttöönotosta ja tukea käyttöönottoa, seurata kansainvälistä kehitystä alalla.

Lisäksi olisi hyvä hahmottaa seuraavia askeleita eli miten parannetaan tietoaineistojen laatua.

Minkälaista tukea ja koordinaatiota odostat tältä taholta?

Käyttöönoton tukea, tukea laadun parantamiseen sekä resursseja työhön.

Millainen verkostotoiminta edistäisi laatukriteeristön ja mittariston käyttämistä ja kehittämistä parhaiten?

Tiedonhallintalautakunnan alla toimiva jaosto, joka määräajoin kävisi läpi palautteen sekä olisi tukena uusille käyttäjille tarvittaessa.

Ylä-Jarkko Mari
Luonnonvarakeskus